

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการดำเนินชีวิตในแต่ละวัน ทุกคนต้องปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอยู่ตลอดเวลา หากเรามีทักษะของการแสดงออกที่เหมาะสมตามสถานการณ์ การแสดงความรู้สึกได้ถึงความจริงใจและเปิดเผย เราจะได้รับมิตรภาพที่ดี และความมีศรัทธาจากผู้ที่เราสนทนาด้วย และจะนำมาซึ่งสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ทั้งปัจเจกบุคคลและต่อหน้าที่การงาน การที่คนเราจะแสดงออกได้อย่างเหมาะสมนั้น เป็นทักษะการดำเนินชีวิตที่สั่งสมมาตลอดช่วงชีวิตของแต่ละคน จากการถูกอบรมสั่งสอน ประสบการณ์ การเรียนรู้ และพัฒนาชีวิตของตนเองในลักษณะที่เป็นเฉพาะตน

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสอนให้มองเห็นคุณค่าความดีและความสำคัญของบุคคล และสิ่งต่างๆ สอนสังฆธรรม คือความจริงแท้ของชีวิตและกฎธรรมชาติ โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือการหลุดพ้นจากวงจรแห่งทุกข์ทั้งปวง หัวใจของพระพุทธศาสนา คือ หมั่นทำความดี ละเว้นความชั่ว ทำจิตใจให้บริสุทธิ์^๑ พระพุทธศาสนา กล่าวว่าสิ่งทั้งหลายในโลกนี้ต่างมีเหตุให้เกิด เมื่อมีเหตุเกิดขึ้นผลก็เกิดขึ้นตาม เมื่อเหตุนั้นไม่มีอีกแล้วผลก็ดับไป คำสอนเรื่องอริยสัจ สอนให้เข้าใจถึงหลักความจริงอันประเสริฐ ๔ ประการ คือ ทุกข์ (มีความยากลำบาก หรือ มองตัวปัญหา) สมุทัย (ความทุกข์นั้นมีสาเหตุให้เกิด หรือ มองสาเหตุของปัญหา) นิโรธ (ความหมดสิ้นแห่งทุกข์ หรือ มองจุดมุ่งหมายในการแก้ปัญหา) มรรค (วิถีทางอันประเสริฐที่จะนำไปถึงความดับทุกข์ หรือ ลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหานั้น ๆ)^๒ นับแต่พระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้ ได้ทรงแสดงปฐมเทศนาแก่อปัญจวัคคีย์จนสำเร็จเป็นพระอรหันต์ ต่อมาได้มีผู้ศรัทธาเลื่อมใสพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าได้ทรงอนุญาตให้เป็นภิกษุและเทศนาโปรดจนสำเร็จเป็นพระอรหันต์สาวก ๖๐ รูป ต่อมาพระองค์ได้ส่งพระสาวก ดังกล่าวไปประกาศเผยแผ่พระพุทธศาสนา ให้แพร่หลายทั่วชมพูทวีป ทรงรับสั่งต่อภิกษุเหล่านั้นว่า ภิกษุทั้งหลาย เราพ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวง ทั้งที่เป็นของทิพย์ ทั้งที่เป็นของมนุษย์ ภิกษุทั้งหลายพวกเธอจงจาริกไปเพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ อย่าไปโดยทางเดียวกันสองรูป จงแสดงธรรม มีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลาง มีความงามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะ บริสุทธิ์ บริบูรณ์ครบถ้วน สัตว์ทั้งหลายมีอุลล

^๑ ที.ม. (ไทย) ๑๐/๙๐/๕๐.

^๒ ดูเทียบ วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๔/๒๑-๒๒.

ในตาน้อยอยู่ ย่อมเสื่อมเพราะไม่ได้ฟังธรรม จักมีผู้รู้ธรรม ภิกษุทั้งหลายแม้เราก็จะไปยังตำบลอุรุเวลาเสนานิคมเพื่อแสดงธรรม^๓ เพราะในกระบวนการเรียนรู้ทางศาสนาถือเป็นกระบวนการสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้กระทำกันหลายรูปแบบ เช่น การแสดงธรรม^๔ การสนทนาธรรม^๕ การแนะนำสั่งสอน^๖ การปฏิบัติตนให้เป็นที่น่าเลื่อมใส^๗ และการตอบปัญหาข้อข้องใจสงสัย^๘ เป็นต้น โดยที่พระพุทธเจ้าประธานหลักในการเผยแผ่ให้พระสาวก ยึดถือเป็นหลักปฏิบัติในการแสดงธรรม ให้มีเหตุผลต่อเนื่องกันไปโดยลำดับ ชี้แจงให้เข้าใจ ชัดเจนในแต่ละประเด็นแสดงธรรม ด้วยจิตเมตตา มุ่งจะให้ประโยชน์แก่ผู้ฟัง ไม่แสดงธรรมเพราะเห็นแก่ลาภสักการะ แสดงธรรมโดยไม่ยกตนข่มท่านและไม่เสียดสีข่มขู่ผู้อื่น^๙ พระพุทธศาสนานับเป็นศาสนาที่เกิดขึ้นเพื่อปรับปรุง และแก้ไขสังคมอินเดียในยุคนั้นให้ดีขึ้นจากสภาพการณ์หลายอย่าง เช่น จากการกดขี่ทางชนชั้นวรรณะของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู การหลอกล้ำทางสังคมที่ชัดเจน การถือชั้นวรรณะอย่างเข้มงวด การใช้สัตว์เป็นจำนวนมากเพื่อบวงสรวงบูชาบุญ ตลอดจนการกดขี่สตรี พุทธศาสนาจึงเสมือนน้ำทิพย์ชโลมสังคมอินเดียโบราณให้ชาวสะอาดมากกว่าเดิม คำสอนของพุทธศาสนาทำให้สังคมโดยทั่วไปสงบร่มเย็นในกระบวนการนึกคิดของโลกศาสนา พุทธศาสนาได้รับการยกย่องจากทั่วโลกว่า เป็นศาสนาแห่งสันติภาพอย่างแท้จริง เพราะไม่ปรากฏว่ามีสงครามศาสนาเกิดขึ้นในนามของศาสนา หรือเผยแผ่ศาสนาโดยการบังคับผู้อื่นให้มานับถือ ให้เสรีภาพในการพิจารณาให้มีปัญญากำกับศรัทธา^{๑๐}

บทบาทพระสงฆ์เป็นงานที่พระสงฆ์จะทำได้โดยตรงก็คือการสงเคราะห์ทางจิตใจ ส่วนสงเคราะห์ทางวัตถุจะทำได้โดยทางอ้อมด้วยการแนะนำชักจูงผู้อื่นให้กระทำ หรือนำสิ่งของหรือบริการที่ได้รับจากผู้อื่นมาเฉลี่ยแบ่งปันให้เป็นประโยชน์กว้างขวางออกไป โดยการสงเคราะห์นั้นต้องคำนึงถึงความเหมาะสมตามกาลเทศะ บทบาทของพระสงฆ์ในการสงเคราะห์ชุมชน ประกอบด้วยการให้คำแนะนำทางจิตใจเป็นที่ปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาชีวิตต่างๆ ส่วนบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ควรปฏิบัติตนประการแรกคือต้องเป็นผู้นำทางจิตใจ ศรัทธาและปัญญา เนื่องจากความเจริญทางวัตถุ

^๓ วิ.ม. (ไทย) ๔/๓๒/๔๐.

^๔ วิ.ม. (ไทย) ๔/๒๐/๒๗.

^๕ ส.ม. (ไทย) ๑๙/๙๐๑/๔๓๔.

^๖ ส.ช. (ไทย) ๑๗/๘๗/๑๕๗.

^๗ วิ.ม. (ไทย) ๔/๖๐/๗๒.

^๘ ส.ม. (ไทย) ๑๙/๘๒๗/๔๐๐.

^๙ อง. ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๕๙/๒๖๓.

^{๑๐} เสฐียร พันธงชัย, ศาสนาเปรียบเทียบ, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ, ๒๕๔๙),

และความรวดเร็วของข้อมูล ข่าวสาร พุทธศาสนิกชนขาดความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา^{๑๑} ไม่มีหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ไม่มีศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้อง พระสงฆ์จึงควรเป็นผู้นำทางจิตใจของประชาชนและชุมชน เพื่อยกระดับจิตใจของประชาชนด้วยหลักธรรมคำสั่งสอนทางศาสนาให้สามารถมีชีวิตอย่างเป็นสุขมีศรัทธา และปัญญาที่ถูกต้อง ประการที่สองพัฒนาจิตใจของประชาชน ด้วยกระบวนการให้การศึกษาอบรมและส่งเสริมประชาชนให้เกิดสุขภาพจิตที่ดี มีสรีรภาพจิตที่เข้มแข็ง มีความเอื้ออาทรต่อบุคคลรอบครัว สังคมและประเทศชาติ ประการที่สามคือ ต้องส่งเสริมการศึกษาของเยาวชนและประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ ประการที่สี่ต้องส่งเสริมศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติต่อเนื่องยาวนานแต่โบราณกาล แต่ในปัจจุบันการไหลบ่าทางวัฒนธรรมจากต่างประเทศ ทำให้เกิดผลเสียต่อวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ พระสงฆ์จึงควรปลูกจิตสำนึกแก่ประชาชนทางด้านการสร้างจิตสำนึกในการเป็นศาสนาประจำชาติของพุทธศาสนิกชนในหน้าที่ของพุทธศาสนิกชน และจิตสำนึกในการศึกษาอบรมปฏิบัติธรรมให้เป็นผู้ดี ผู้รู้และผู้เบิกบานอยู่เสมอ ประการที่ห้าต้องให้การสังเคราะห์แก่ผู้ประสบความทุกข์ยากและเดือดร้อน ในฐานะที่วัดเป็นส่วนหนึ่งในโครงการของสังคมชุมชน เมื่อประชาชนประสบความทุกข์ยากเดือดร้อนพระสงฆ์จึงควรให้การสังเคราะห์แก่ผู้ประสบความทุกข์ยากเท่าที่จะสามารถทำได้โดยการให้ธรรมะ คำปรึกษา แนะนำและการให้กำลังใจ ประการที่หกต้องช่วยแก้ไขปัญหาของชุมชน พระสงฆ์ควรมีบทบาทในการแก้ไขปัญหของชุมชนตามความสามารถ โดยทำเป็นขั้นตอน มีการวางแผนตามหลักอริยสัจสี่ของพระพุทธเจ้า คือ ต้องรู้ทุกข์ รู้สภาพของทุกข์ก่อนว่ามีอะไรบ้าง รู้สมุทัย รู้สาเหตุแห่งทุกข์ รู้นิโรธ ทางแห่งการดับทุกข์และรู้มรรค วิธีที่จะดับทุกข์และประการสุดท้ายต้องช่วยพัฒนาชุมชนให้เป็นแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง โดยเป็นแกนนำร่วมกับผู้นำ ชุมชนและชาวบ้าน^{๑๒} พัฒนาชุมชนตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง คือการพัฒนาด้านจิตใจการพัฒนาด้านสังคม และการพัฒนาเศรษฐกิจของประชาชน พระสงฆ์จะต้องพยายามสร้างเครือข่ายประสานงานและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างคณะสงฆ์ให้เป็นชุมชนหรือกลุ่มเพื่อที่จะทำให้สังคมหรือชุมชนรอบข้างยอมรับ จึงจะทำให้การสร้างชุมชนนั้นมีการเรียนรู้ องค์ความรู้ ซึ่งเป็นบทบาทที่จะต้องชี้นำทางในการพัฒนาไม่

^{๑๑} กระทรวงแรงงานและวัฒนธรรม, พระพุทธศาสนาในประเทศไทย, (นครหลวงเวียงจันทน์ : โรงพิมพ์แห่งรัฐ, ๒๕๔๓), หน้า ๑๖.

^{๑๒} เรื่องเดียวกัน.

ว่าจะเป็นด้านแนวความคิด แนะนำ สั่งสอน เป็นแบบอย่างที่ดี เป็นผู้นำทาง ด้านจิตวิญญาณ อันเป็นการชักนำแนวทางไปสู่การพัฒนาสังคม ชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งทางด้านจิตใจ ทางด้านเศรษฐกิจ เพราะคณะสงฆ์มีการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์สามัคคีกันดีเป็นรูปแบบแล้ว ระบบการจัดการ การบริหารชุมชน การปกครองก็เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาสังคมกลุ่มย่อยๆ ไปสู่การพัฒนาสังคมขนาดใหญ่ขึ้น^{๑๓}

พระสุวรณ์ จันทราช เจ้าคณะแขวงจำปาสัก ถือว่าเป็นทั้งเจ้าอาวาสและเจ้าคณะแขวงจำปาสัก ท่านเป็นผู้ที่มีหลักการบริหารการพัฒนาทางวัตถุ ทางสังคมและทางจิตใจ โดยมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ต่อประชาชนในหลายด้านได้เป็นอย่างดี ท่านเป็นพระนักพัฒนาและนักเผยแผ่หลักธรรม ซึ่งมีบทบาทการบริหารจัดการของท่านในด้านการพัฒนาและการแสดงธรรม มีศิลาจารวัตรที่ดีงาม ด้านปฏิบัติตามพระธรรมวินัย จัดเป็นพระเถระที่น่าเลื่อมใสศรัทธา มีความอ่อนน้อมถ่อมตน อหิงสาไม่ตรีจิต มีลักษณะ ยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ ในด้านวัตรปฏิบัติถูกต้องตามหลักธรรมวินัย^{๑๔} เปี่ยมด้วยความเมตตาธรรม มีความเชี่ยวชาญด้านเทศนา โดยเฉพาะทำนองปฐกฐาสัทธนา และสามารถอธิบายธรรมะให้ เป็นที่เข้าใจง่ายแก่บุคคลทุกระดับชั้น ซึ่งเป็นที่พึงใจและทำให้เกิดศรัทธา แก่ผู้ที่ได้สดับตรับฟังเป็นอย่างยิ่ง มีความรู้ ความสามารถในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา นอกจากนั้น ท่านยังมีหลักในการปกครองคณะสงฆ์ การศึกษา การเผยแผ่แก่ประชาชน การสาธารณูปการ^{๑๕} และการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตปกครองของตนเองได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

ด้วยเหตุดังกล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีความศรัทธาที่จะศึกษาบทบาทด้านการเผยแผ่พระสุวรณ์ จันทราช เจ้าคณะแขวงจำปาสัก เพราะเห็นว่าท่านเป็นพระสงฆ์ที่มีศาสตร์และศิลป์ มีวิชา ปัญญา ปฏิภาณ ประสพการณ์ ปณิธาน อุดมการณ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นพระเถระที่ใคร่ในการศึกษา มีความรู้ลึกซึ้งทั้งภาคปริยัติ ภาคปฏิบัติ มีบุคลิกดี มีความรู้ดี มีความสามารถดี มีวิสัยทัศน์ มีจิตใจหนักแน่น มีความยุติธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี รู้จักใช้คน รู้จักกระจายงาน มีนโยบายในการทำงานด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจ มีความเพียรพยายามไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคในการสร้างคุณความดี มีความกตัญญูทวนเวทีต่อแผ่นดินเกิดเป็นอย่างยิ่ง มีจิตใจกว้างขวาง ขยัน ซื่อสัตย์ อุตุน เสียสละเป็นเยี่ยม

^{๑๓} อภิชัย พันธเสน, พัฒนารูปแบบไทย : สมุทัยและมรรคตอนที่ ๓ ความหวังทางออกและทางเลือกใหม่, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิภูมิปัญญา, ๒๕๓๙), หน้า ๒๐๖.

^{๑๔} องค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว, ข้อกำหนดของกรรมาธิการและห้องการศูนย์กลางพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว, (นครหลวงเวียงจันทน์ : โรงพิมพ์ชาวหนุ่ม, ๒๕๔๗), หน้า ๑๓.

^{๑๕} ศูนย์กลางแนวลาสร้างชาติ, ธรรมนูญปกครองสงฆ์ลาว, (นครหลวงเวียงจันทน์ : โรงพิมพ์ชาวหนุ่ม, ๒๕๔๑), หน้า ๑๘.

เป็นพระสงฆ์ที่ทำงานเผยแผ่พุทธธรรมทั้งเชิงรับและเชิงรุก เพื่อประโยชน์สุขของมหาชน เพื่อให้สังคม มีจริยธรรม ศีลธรรม คุณธรรม เนื้อหาสาระธรรมที่ท่านนำเสนอต่อพุทธบริษัทตามสถานที่ต่างๆ ทั้ง รูปแบบพระธรรมเทศนา บรรยายธรรม ทั้งสามารถโน้มน้าวจิตใจให้เยาวชน ประชาชนในยุคปัจจุบัน ได้หันมาสนใจหลักคำสอนของพระพุทธศาสนามากขึ้น สามารถนำไปประพฤติปฏิบัติให้เกิด ประโยชน์สุขแก่ชีวิต ครอบครัว สังคม ประเทศชาติอย่างแท้จริง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทด้านการเผยแผ่ของพระสุวรณ์ จันทะราช เจ้าคณะแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ว่ามีบทบาทอย่างไร โดยมุ่งศึกษาถึง การเผยแผ่ในพระพุทธศาสนา บทบาทด้านการเผยแผ่ของพระสุวรณ์ จันทะราชและวิเคราะห์ถึง บทบาทด้านการเผยแผ่ของพระสุวรณ์ จันทะราชเจ้าคณะแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการเผยแผ่พระธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาบทบาทด้านการเผยแผ่พระธรรมของพระสุวรณ์ จันทะราชเจ้าคณะ แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาวิเคราะห์บทบาทด้านการเผยแผ่พระธรรมของพระสุวรณ์ จันทะราช เจ้าคณะแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

ในงานวิจัยเล่มนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาบทบาทด้านการเผยแผ่พระธรรมของพระสุวรณ์ จันทะราช ในแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีขอบเขตการวิจัยดังนี้

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตเกี่ยวกับเอกสารแหล่งข้อมูล ๑) เอกสารที่เกี่ยวข้องได้แก่ พระไตรปิฎก อรรถกถา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเผยแผ่พระธรรม ๒) การวิจัยภาคสนามใช้เครื่องมือและ อุปกรณ์ในการเก็บข้อมูลภาคสนาม ได้แก่แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สมุดบันทึก เครื่อง บันทึกลเสียง กล้องถ่ายรูป

๑.๓.๒ ขอบเขตเกี่ยวกับเนื้อหา

เนื้อหาที่ทำการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษา

- ๑) ด้านการปกครอง
- ๒) ด้านการศึกษาสงเคราะห์
- ๓) ด้านการเผยแผ่
- ๔) ด้านสาธารณูปการ

๑.๔ ปัญหาการวิจัยที่ต้องการทราบ

๑.๔.๑ แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับด้านการเผยแผ่พระธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นอย่างไร

๑.๔.๒ บทบาทด้านการเผยแผ่พระธรรมของพระสุวรณ์ จันทะราชเจ้าคณะแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเป็นอย่างไร

๑.๔.๓ วิเคราะห์บทบาทด้านด้านการเผยแผ่พระธรรมของพระสุวรณ์ จันทะราช เจ้าคณะแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเป็นอย่างไร

๑.๕ คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย

พระสุวรณ์ จันทะราช หมายถึง บทบาทของพระสุวรณ์ จันทะราช เจ้าคณะแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

บทบาท หมายถึง บทบาทของพระสุวรณ์ จันทะราช ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในรูปของการแสดงธรรม สนทนาธรรม ตอบปัญหาแก่พุทธศาสนิกชนและบุคคลทั่วไป ที่ทำให้พระพุทธศาสนาเจริญแพร่หลายไปทุกสารทิศ ตลอดถึงการรวบรวมรักษาพระสัทธรรมให้มั่นคงอยู่ตลอดไป

การเผยแผ่พระพุทธศาสนา หมายถึง การทำให้ขยายออก การทำให้แพร่หลาย ในที่นี้หมายถึง การแสดงธรรม การสนทนาธรรม การแนะนำคำสอนของพระพุทธเจ้าโดยพระสุวรณ์ จันทะราช

การศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง การอบรม แนะนำพระภิกษุสามเณรในเรื่อง พระธรรม วินัย มารยาทการปฏิบัติเกี่ยวกับพิธีหรือแบบอย่างที่ดี รวมถึงศิษย์วัดและประชาชนโดยทั่วไป

การเทศนา หมายถึง การถ่ายทอดธรรมอันเป็นคำสั่งสอนทางศาสนาด้วยการแสดงชี้แจงให้ฟัง โดยวิธีการพระธรรมเทศนา บรรยายธรรม ในช่องทางต่างๆ ที่เหมาะสมตามแต่โอกาส

การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา หมายถึง การจัดทำงานตามกิจของศาสนาเพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้เข้าร่วมในโอกาสต่างๆ เช่น วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา จัดให้มีศูนย์ปฏิบัติธรรม ส่งเสริมศีลธรรมแก่นักเรียน นักศึกษา และเยาวชนโดยทั่วไป

๑.๖ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๖.๑ พระพิจิตรธรรมพาที (ชัยวัฒน์ ธมฺมวฑฺฒโน) กล่าวว่า เทคนิคเป็นภาษาต่างประเทศ ตรงกับภาษาไทยว่า ศิลปะๆ คือวิธีการเผยแพร่ที่จะประสบผลสำเร็จ ต้องประกอบด้วยสิ่งเหล่านี้ คือ

(๑) คำคมชนิด

(๒) สุภาชิตน้อย

(๓) อร่อยต้องมีคำกลอน

(๔) ไม่่วงนอนต้องมีข้าขัน

(๕) ตรึงใจไปนานต้องมีแห่ รวมความต้องมีทั้ง “ศาสตร์” และ “ศิลป์” ศาสตร์คือความรู้ ศิลป์คือวิธีการหรือเทคนิค^{๑๖}

๑.๖.๒ พิสิฐ เจริญสุข ได้กล่าวถึงวิธีการเผยแพร่พระพุทธศาสนาที่มีประสิทธิผล โดยสรุปมีอยู่ ๒ วิธี คือ

๑. การเผยแพร่ทางกาย ได้แก่การปฏิบัติให้ดูเป็นแบบอย่าง เวลา ยืน เดิน นั่ง นอน เป็นไปด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีสติสำรวม รัศมีระยงแสดงท่าทางของผู้สงบเยือกเย็น

๒. เผยแพร่ทางวาจา ได้แก่ พุทธธรรมะให้ผู้อื่นฟังด้วยวิธีที่เรียกว่าบรรยาย ปาฐกถาธรรม แสดงธรรม ที่เรียกว่า ธรรมกถึก แปลว่า ผู้กล่าวธรรม ผู้สอนธรรม แสดงให้ผู้อื่นฟังอย่างมีศิลปะ^{๑๗}

๑.๖.๓ สุภาพรรณ ณ บางช้าง และคณะ กล่าวว่า สื่อการเผยแพร่ธรรมะ อันได้แก่ เทปบรรยายธรรมะ เทปเพลงธรรมะ สไลด์ วีดีโอ ภาพยนตร์ แผ่นภาพ การจัดนิทรรศการสัญจร สื่อเหล่านี้เป็นสิ่งที่ขาดแคลนอย่างยิ่ง ถ้าได้มีการผลิตอย่างมีคุณภาพแล้ว จะเป็นสื่อที่ช่วยวางรากฐานศีล ๕ ธรรม ๕ และยังช่วยพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมะของพระพุทธศาสนา ในส่วนที่ละเอียดลึกซึ้งได้เป็นอย่างมาก^{๑๘}

๑.๖.๔ พระราชสีมาภรณ์ (โอภาส นิรุติเมธี) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของนักเผยแผ่หรือนักประชาสัมพันธ์ ในเชิงวิชาการควรมีคุณสมบัติ ดังนี้ว่า

๑. โสตา ต้องฟังเป็น แม้เป็นพระกรุงเทพมหานคร ก็ต้องฟังพระหัวเมืองได้ แม้เป็นดอกเตอร์ก็ต้องฟังพระ ป.๔ พุดได้

๒. สาเวตา พุดเป็น

^{๑๖} พระพิจิตรธรรมพาที (ชัยวัฒน์ ธมฺมวฑฺฒโน), พระธรรมทูตสายต่างประเทศ รุ่นที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๑๓๗.

^{๑๗} พระครูกลุณยาสีทวิวัฒน์ (สมาน กลุณยธมฺโม), *เอตทัคคะในพระพุทธศาสนา*, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพฯ : สหธรรมิก, ๒๕๔๔), หน้า ๑๐๐.

^{๑๘} สุภาพรรณ ณ บางช้าง และคณะ, *หลักการประยุกต์หลักพุทธธรรมมาใช้ในการพัฒนาชนบท*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๒๗), หน้า ๑๕๘ – ๑๗๕..

๓. อุคคเหตา เรียนเป็น
๔. ธาเรตา จำแนกในเนื้อหาวิชา
๕. วิญญาเปตา หาอุบายให้คนอื่นเขารู้สึกเร็ว
๖. กุสโล สติตาสหิตตส คือ ฉลาดในสิ่งที่เป็นประโยชน์ และไม่เป็นประโยชน์
๗. โน ครหการเก ไม่ก่อการทะเลาะวิวาท ไม่ว่าเรื่องธรรมยุติหรือมหานิกายเรื่องสี่เหลียงสี่กรัก อย่าเอามาเป็นเรื่องทะเลาะกัน^{๑๙}

๑.๖.๕ พระมหาจิตติภัทร อจลธมโม (จันทร์คัม) ได้ศึกษาบทบาทของพระอานนทีในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่า ท่านมีความสัมพันธ์กับพระพุทธเจ้าในฐานะเป็นพุทธอนุชาและพุทธอุปัฏฐาก ส่วนภิกษุในฐานะเป็นเพื่อนสหธรรมิก ที่ปรึกษา และผู้ประสานหมู่สงฆ์ให้เกิดความสามัคคี กับภิกษุณีในฐานะเป็นผู้สนับสนุนให้สตรีได้บวชในพุทธศาสนาและเป็นผู้ให้โอวาทกับอุบาสก อุบาสิกาในหน้าที่ปฏิคมและที่ปรึกษา กับบุคคลนอกศาสนาได้ช่วยตอบปัญหาข้อข้องใจ จึงเห็นได้ว่า ต้องรับภาระและเป็นธุระในหลายๆ ด้าน ในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ท่านมีบทบาทในการเผยแผ่ในลักษณะให้คำแนะนำ คำปรึกษา สนทนา ตอบปัญหา ข้อข้องใจ และการแสดงธรรม โดยท่านได้รับฟังจากพระพุทธเจ้า ศึกษา แล้วนำไปถ่ายทอดหรือเผยแผ่แก่ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา และบุคคลทั่วไป ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การบรรยาย การอธิบาย ขยายข้อความเปรียบเทียบ และถามตอบ เป็นต้น จนเป็นที่ศรัทธาเลื่อมใส และยอมรับในการรักษาพระสัทธรรมให้คงอยู่ โดยการศึกษาและทรงจำในเณรคาถา ได้ ๘๔,๐๐๐ พระธรรมชั้น ๖ จนได้รับการคัดเลือกให้เข้าร่วมปฐมสังคายนา ในฐานะผู้วิสันาพระธรรม นำเสนอพระโอวาทและพระธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้าต่อที่ประชุมสงฆ์ให้จัดหมวดหมู่ จนกลายมาเป็นพระสูตร พระอภิธรรม และท่านยังได้สร้างทายาทสืบต่อในคัมภีร์สังยุตตนิกาย นิทานวรรค และอรรถกถา ซึ่งภิกษุผู้เป็นศิษย์ของท่านได้มีบทบาทสำคัญใน การสังคายนา ครั้งที่ ๒^{๒๐}

๑.๖.๖ พระกิตติศักดิ์ ยโสธโร (แก้วเหลา) ได้ศึกษาบทบาทของพระสารีบุตรเถระในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่า ท่านมีความสัมพันธ์กับพระพุทธเจ้าในฐานะพระอัครสาวกเบื้องขวา เป็นพระธรรมเสนาบดี เป็นแม่ทัพธรรม กับพระสาวกในฐานะเป็นเพื่อนสหธรรมิกด้วยกัน เป็นที่ปรึกษาให้ภิกษุ ภิกษุณี เกิดความสามัคคีกลมเกลียวกัน โดยการเป็นผู้แสดงธรรมให้ฟัง รวมทั้งอุบาสกอุบาสิกาด้วย จึงเห็นได้ว่า ท่านมีบทบาทมาก ต้องรับภาระในการประกาศ พระศาสนา

^{๑๙} บรรจบ บรรณรุจิ, **อสีติมหาสาวก**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พรบุญ, ๒๕๓๙), หน้า ๒๖๒-๒๖๓.

^{๒๐} พระมหาจิตติภัทร อจลธมโม (จันทร์คัม), “การศึกษาบทบาทของพระอานนทีในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗), บทคัดย่อ.

และมีศาสนกิจในหลายๆ ด้าน ในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ท่านมีวิธีการเผยแผ่ในลักษณะให้คำแนะนำ ปรีกษา สนทนา ตอบปัญหาข้อข้องใจ และการแสดงธรรม บทบาทในการรักษาพระสัทธรรมให้คงอยู่ ท่านได้ศึกษาและลงมือปฏิบัติตามหลักธรรมที่ พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงไว้ ท่านได้จำแนกธรรมเป็นหมวดหมู่เพื่อสะดวกต่อการศึกษา และเป็นแนวทางในการสังคายนาครั้งแรกหลังการปรินิพพานของพระพุทธเจ้า^{๒๑}

๑.๖.๗ พระมหาจตุรณ ปณณวโร (อินทรัยงค์) ได้ศึกษาบทบาทของพระมหากัสสปเถระในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ผลการศึกษาพบว่า ท่าน มีความโดดเด่น ความเป็นผู้นำน้อย สันโดษ พระมหากัสสปเถระ เป็นแบบอย่างของผู้สันโดษที่ก่อให้เกิดความเลื่อมใสของผู้มีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย อันเป็นธรรมเนียมของนักบวชที่ควรใช้เป็นตัวอย่างของการปฏิบัติด้านนี้ ความเป็นผู้คงแก่เรียน ท่านพระมหากัสสปเถระ แม้บวชเมื่ออายุมาก ท่านก็ไม่ทอดธุระในพระศาสนา มุ่งประพฤติปฏิบัติจนเกิดความสมบูรณ์ในไตรสิกขา ไปถึงที่จุดหมาย คือ พระอรหัตผล เป็นผู้แตกฉานในองค์ธรรม อบรมสั่งสอนภิกษุทั้งทางตรงและทางอ้อม จนเป็นที่เคารพของหมู่ภิกษุ ท่านพระมหากัสสปเถระ ได้เป็นแบบอย่างของผู้ประพฤติปฏิบัติชอบจนเป็นที่เคารพยำเกรงของเพื่อนภิกษุ ถือเป็นการสั่งสอนด้วยการปฏิบัติ ซึ่งมีผลมากกว่าการพูดอบรมสั่งสอน พระมหากัสสปเถระ ได้รับมอบหมายให้เป็นประธานทำสังคายนาพระธรรมวินัยครั้งแรกในปีพุทธปรินิพพาน อันเป็นการรักษาหลักการและข้อปฏิบัติที่ถูกต้อง ใช้เป็นแนวทางการศึกษาและปฏิบัติสืบมา ซึ่งเป็นต้นแบบของพระพุทธศาสนาเถรวาทสืบมาจนถึงปัจจุบัน^{๒๒}

๑.๖.๘ พระมหาสุชญา โรจนญาโน (ยาสุกแสง) ได้ศึกษาบทบาทของพระโมคคัลลานเถระในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่า ท่านมีคุณสมบัติเฉพาะตัวด้านการมีฤทธิ์ ในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ท่านมีวิธีการเผยแผ่ในลักษณะให้คำแนะนำ ปรีกษา สนทนา ตอบปัญหาข้อข้องใจ การแสดงฤทธิ์ตามพุทธบัญชาให้ไปปราบผู้ที่มีมิฉนาคาธิกฐิ การเป็นสมณทูตในเทวโลกและยมโลก และการแสดงธรรมแก่พุทธบริษัทและบุคคลทั่วไป ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การบรรยาย การอธิบาย ขยายความ การเปรียบเทียบ และการตอบคำถาม ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ พระพุทธเจ้าในฐานะพระอัครสาวกเบื้องซ้ายและเอตทัคคะด้านเป็นผู้มีฤทธิ์ เป็นผู้ให้คำปรึกษา ให้ความอนุเคราะห์ และเป็นผู้ประสานความสัมพันธ์ในภิกษุ ภิกษุณี และสังฆมณฑล เป็นสมณทูตใน ๓ โลก

^{๒๑} พระกิตติศักดิ์ ยโสโร (แก้วเหลา), “การศึกษาบทบาทของพระสารีบุตรเถระในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙), บทคัดย่อ.

^{๒๒} พระมหาจตุรณ ปณณวโร (อินทรัยงค์) “การศึกษาบทบาทของพระมหากัสสปเถระในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐), บทคัดย่อ.

ทั้งมนุษย์โลก เทวโลก และยมโลก และในด้านการรักษาพระธรรมวินัย ท่านได้รักษาพระธรรมวินัย ทั้งในส่วนของการคันถธุระและวิปัสสนาธุระ และหลังจากบรรลุถึง โลกุตตรธรรมแล้วท่านได้อบรมสั่งสอน ศิษย์ให้ประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมจนบรรลุญาณตามทศสนะ คือ รู้เห็นตามความเป็นจริง^{๒๓}

๑.๖.๙ พระมหาบุญเลิศ ธมมทสสี ได้วิจัยเรื่อง “วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระ ราชวิทยาคม (หลวงพ่อกุณ ปริสุทโธ)” พบว่า วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบันของหลวงพ่อกุณ หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่ท่านใช้ในการเผยแผ่หรือประกาศและวิธีการเผยแผ่ที่ท่าน ใช้บ่อยที่สุด คือการสนทนาธรรมและการตอบคำถาม ถือว่าเป็นวิธีการที่ท่านใช้สื่อถึง ผู้ฟังง่ายที่สุด ไม่ ต้องมีพิธีรีตองมากมาย ตลอดถึงการใช้บุคลิกลักษณะคือท่านั่ง การพูดภาษาพื้นบ้านและการสร้าง อารมณ์ขันให้แก่ผู้ฟังอยู่เสมอ ความสัมฤทธิ์ผลในการเผยแผ่ที่มีคนทุกคนขึ้นตั้งแต่กษัตริย์ คนรวย คน จนต่างพากันเข้าไปกราบนมัสการ^{๒๔}

๑.๖.๑๐ พระมหาสัญญา ปณฺณาวิจิตโต ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบและแนวทาง การเผยแผ่ พุทธธรรมของพระครูพิศาลธรรมโกศล (สุพจน์ กัญจนโก, “หลวงตาแพรวเอื้อไม้)” พบว่า รูปแบบ และแนวทางการเผยแผ่พุทธธรรมของพระครูพิศาลธรรมโกศล (สุพจน์ กัญจนโก, “หลวงตาแพรวเอื้อ ไม้”) ทั้ง ๓ ประเภทคือ ๑. การเทศนา (เทศน์มหาชาติ และเทศน์ธรรมวัตร) ๒. การปาฐกถา บรรยาย ธรรม อภิปราย สนทนา และไต่ถามที่ ๓. เขียนหนังสือ บทความ วรรณกรรมเรื่องสั้นต่างๆ ซึ่งรูปแบบ ดังกล่าวมีวิธีการนำเสนอ ๔ วิธี คือ ๑. การนำเสนอโดยตรง ๒. การนำเสนอโดยเปรียบเทียบ ๓. การ นำเสนอโดยใช้เชื่อมโยง ๔. การนำเสนอโดยใช้ตัวอย่างและจากการศึกษาแนวทางการใช้ สำนวนภาษาของท่าน ซึ่งปรากฏอยู่ในรูปแบบดังกล่าวมานั้น ผู้วิจัยพบว่า มีลักษณะเด่น ๓ ประการ คือ ๑. การใช้ถ้อยคำ มีการใช้คำง่ายและการใช้คำเชิงสัพยอก ๒. การใช้ภาพพจน์ มีการใช้ภาพพจน์ อุปมา ภาพพจน์บุคลาธิษฐานและภาพพจน์การเรียงเสียงธรรมชาติ ๓. การใช้สำนวนพุทธศาสน สุภาษิต สุภาษิต คำพังเพย คำคม คำกลอน และแหล่มาประกอบ^{๒๕}

^{๒๓} พระมหาสุญา โรจนญาโน(ยาสุกแสง), “การศึกษาบทบาทของพระโมคคัลลานเถระในการเผยแผ่ พระพุทธศาสนา”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย, ๒๕๔๐), บทคัดย่อ.

^{๒๔} พระมหาบุญเลิศ ธมมทสสี, ศึกษาวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระราชวิทยาคม, **ปริญญา พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาธรรมนิเทศ)**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๔๓.

^{๒๕} พระมหาสัญญา ปณฺณาวิจิตโต, การศึกษารูปแบบและแนวทางในการเผยแผ่พุทธธรรมของพระครู พิศาลธรรมโกศล, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาธรรมนิเทศ)**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๔๓.

สรุปได้ว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีวิธีการเผยแผ่ที่ไม่จำกัดลักษณะ ที่สำคัญคือผลนั้นต้องให้ผู้ฟังนำไปปฏิบัติได้ อีกทั้งต้องมีการบริหารจัดการที่ดีในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่เป็นระบบ เพื่อประโยชน์ในการประเมินผล และติดตามผล อันมีความสำคัญในการกำหนดยุทธศาสตร์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่มีประสิทธิภาพต่อไป

๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเน้นวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) โดยมีขั้นตอน ดังนี้

๑.๗.๑ เก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของปัญหา และประเด็นที่ต้องการทราบจากแหล่งข้อมูล ต่อไป

๑.๗.๑.๑ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) ศึกษาจากคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา และคัมภีร์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง คัมภีร์วิสุทธิมรรค และคัมภีร์ฎีกา

๑.๗.๑.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหัวข้องานวิจัย จากวิทยานิพนธ์ หนังสือ วารสาร และเอกสารต่างๆ

๑.๗.๒ วิเคราะห์ ศึกษา สรุปข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าเขียนวิทยานิพนธ์ และให้ข้อเสนอแนะ

๑.๘ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๘.๑ ทำให้ทราบถึงแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับด้านการเผยแผ่ในพระพุทธศาสนา

๑.๘.๒ ทำให้ทราบถึงบทบาทด้านการเผยแผ่พระธรรมของพระสุวรรณ จันทะราชเจ้าคณะแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

๑.๘.๓ สามารถวิเคราะห์บทบาทด้านการเผยแผ่พระธรรมของพระสุวรรณ จันทะราชเจ้าคณะแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

๑.๙ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทด้านศึกษา สงเคราะห์ของพระสุวรรณ จันทะราช เจ้าคณะแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สามารถสรุปแผนภูมิกรอบแนวคิด (Conceptual Framework) ได้ ดังนี้

